

ПРИРУЧНИК за роботу националних совитох националних меншинох у Републики Србији

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Министерство за људски и меншински
права и друштвени дијалог

ПРИРУЧНІК
за
роботу національних совитох національних меншинох
у Републики Сербії

Назва публікації на сербському мові: Priručnik za rad nacionalnih saveta nacionalnih manjina u Republici Srbiji

Тота публікація пририхтана з фінансійну потримовку Европскей унії и Совиту Европи. Становиска яки виражени у неї – одвичательносц авторох и авторкох и не представляю урядово становиска Европскей унії або Совиту Европи.

Дошлебодзена репродукция виводу (до 500 слова), окрема за комерциялни потреби, под умовийох же зачувани интегритет тексту, же ше вивод не хаснуе звонка контексту, же не дава неподполни інформації, ані на даяки иншаки способ не приводзи читателя на погришни заключения о його природи, обсягу або змисту тексту. Жридло тексту вше обовязно навесц на шлїдуюци способ “© Savet Europe, 2022”. Шицки други вимагання за репродукцию/преклад часци и цалого тексту треба послац на Директорат за комуникації, Совет Европи (F-67075 Strasbourg Cedex або на publishing@coe.int).

Шицку другу кореспонденцию хтора ше одноши на тоту публікацию треба послац на адресу Директорат за демократию Совету Европи, Оддзелене за борбу процив бешеди мержні и сотрудніцтво.
Имейл: Horizontal.Facility@coe.int

Дизайн и преламоване:
Досие Студио, Београд

© Совет Европи, април 2022. Шицки права затримани.
Лиценцоване Европскей унії под умовийох.

З М И С Т

У В О Д	1
1. ЦИЛЬ И НАМЕНКА ПРИРУЧНІКА	2
2. ОБЩИ НАДПОМНУЦА	3
3. СТАТУСНИ ПИТАНЯ НАЦІОНАЛНИХ СОВИТОХ НАЦІОНАЛНИХ МЕНШИНОХ	4
4. ФИНАНСОВАНЕ НАЦІОНАЛНИХ СОВИТОХ	21
5. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ ОБРАЗОВАНЯ	23
5.1. Даванє думаня	26
5.2. Даванє предкладаньох	35
6. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ СЛУЖБЕНОГО ХАСНОВАНЯ ЯЗИКА И ПИСМА	41
6.1. Самостойне одлучованє	43
6.2. Даванє предкладаньох	46
7. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ КУЛТУРИ	55
7.1. Менованє членох управного одбору	56
7.2. Даванє думаня	57
8. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ ИНФОРМОВАНЯ	65
9. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ И НЕЗАВИСНИ ОРГАНИ	73
9.1. Защитнік гражданох	73
9.2. Поверенік за защиту равноправности	77

У В О Д

Република Сербия уж длуґши час недвосмыслово и конкретно указуе свою одлучносц и опредзеленосц гу подполней, благочасней и ефикасней заштити шлебодох и правох припаднікох национальных меншинох хтори у ней жию.

Сстойну часц того опредзеленя представя непрерывни розвой и злепшане правного рамикy хтори оможліваюе зачувац индивидуални и колективни идентитет припаднікох национальных меншинох.

Наведзене напредоване на нормативним уровню источашне значи звекшане числа правних предписаньох, їх зложеносци, як и вязох медзи німа. Прето ше каждодньово дава усиловносци же би унапредзене правних предписаньох, ведно и источашне, провадзело и злепшане у їх применьованю. Єдну з тих усиловносцох представя виробок того приручніка. Його применьоване би мало привесц до того же би национални совити окончовали явни овласценя на под'єднак ефикасни и ділотворни способ.

Вони постоя и робя у динамичним дружтвеним и правним окруженю, хторе ше часто меня, дзекеди независно од їх жаданьох и интересох, цо може уплівовац и найчастейше уплівує на їх роботу, без розлики чи ше роби о витворйованю правох, чи о сполньованю обовязкох.

Прето континуоване моцнене и злепшане институционального капацитету ма пресудну важносц за будучносц витворйованя и заштити шлебодох и правох припаднікох национальных меншинох, як и їх дальши розвой. Окреме, моцнене и злепшане институционального капацитету национальных совитох национальных меншинох, хтори би мали мац одлучуюцу улогу у заштити и витворйованю правох своїх припаднікох.

1. ЦИЛЬ И НАМЕНКА ПРИРУЧНІКА

Тот приручнік ше не намага постац несаобиходна часц академских або теорійних розправох. Його основни цель постац хасновите средство националним советом националних меншинох, односно їх представительом и членом, як файта помощи и потримовки, понукнуц практични упутства и совети яки по teraz не було або их ест, але су не обробени на єдинствени и общеприлапени способ.

Основна наменка Приручніка оможлівиц хасновательом же би на єдним месце пренашли практични приклади актох хтори национални совети националних меншинох, согласно предписаньом могу принєсц, як и совети же хтори крочаї и активносци маю подняц же би благочашне, подполно и ефикасно окончовали дзепоедни з явних овласценьох хтори им зверени. З помоцу Приручніка национални совети националних меншинох могу, з минималними дополнєнями и вименками понукнутих актох з конкретними податками, єдноставнєйше и ефикаснєйше витвориц зверени им явни овласценя.

Циль яки Приручнік жада посцигнуц то же би шицки, або велька векшина заинтересованих националних советох националних меншинох, з його применьованьом посцигла цо можліве векши ступень ділотворносци у окончованю явних овласценьох, єднообразносци у обрацаню ґу компетентним державним орґаном и поступаня хторе у складзе з прикладами найлепшей пракси, а пре досягованє найвисших медзинародних стандардох.

2. ОБЩИ НАДПОМНУЦА

Министерство за людски и меншински права и друштвени дијалог, окончујући работи зоз својој компетенцији, замерковало же, по прилапйованю вименкох и дополненьох сету постоянних меншинских законох и запровадзених виберанкох за национални совети националних меншинох 2018. року, ест потреби даедни з најважнейших питаньох хтори вязани за роботу националних советох националних меншинох прецизнейше обробиц, наглашиц и представиц на практични способ.

У рамикох проекту Совету Европи и Европскей униї – Промоция розличносцох и равноправносци – написани и тот приручник по обласцох у хторих национални совети окончую свою овласцена з моделами актох.

3. СТАТУСНИ ПИТАНЯ НАЦІОНАЛНИХ СОВИТОХ НАЦІОНАЛНИХ МЕНШИНОХ

Кед слово о правней природи націоналних совитох націоналних меншинох, у явним хаснованю равноправно заступени вирази "цело културней самоуправи" и "форма културней автономії".

Закон о націоналних совитох націоналних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

Член 1.а

"Націонални совет **організація** хторей ше зоз законом зверює **одредзени явни овласценя.....**"

Явни овласценя хтори ше зверює націоналним советом націоналних меншинох одредзени двойністо:

- спрам функції/змисту

Закон о націоналних совитох націоналних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 1.а

..... участвовац у одлучованю або самостойно одлучовац о"

- спрам обласцох

Закон о націоналних совитох націоналних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 1.а

.... о поєдиних питаньох з обласци **культури, образования, информования и службеного хаснования языка и писма"**

- справ наменки и цилю яки ше жада посцигнуц

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 1.а

.... пре **витворйованє колективних правох** националней меншини **на самоуправу у тих обласцох.**"

Єдна з основних обовязкох националних совитох то обезпечованє **явносци їх роботи.**

Явносц роботи основне предусловіє за посцигованє довирия, як державних орґанох, так и припаднікох їх националней меншини до їх резултатох, ефикасносци и благочасносци поступаня националних совитох при окончованю явих овласценьох хтори им зверени.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 8.а

Робота национального совиту **явна.**

Шицки одлуки и акти национального совиту **обявює ше найпознейше у чаше 10 дньох од дня ступаня на моц, односно їх приношеня, на интернет-боку** национального совиту.....або **на иншаки способ яки одредзени зоз статутом....."**

ПОНДЗЕЛОК ВОВТОРОК СТРЕДА ШТВАРТОК ПИЯТОК СОБОТА						
НЕДЗЕЛЯ						
	Одлука/акт принешени					
					X	

У вязи з вивершеньом тей обовязки, важне наглашиц шлїдуюце:

- же би за вивершенє тей обовязки благочашнє плановали средства у своїх бюджетох;

- же обовязка обявйованя документох за хтори спрам общих актох Совиту потребне познейше потвердзованє, одобрванє односно прилапйованє наступа после предметней активносци и

- же би совити, коло обявйованя актох, мали оможлївиц членом увид до документациї хтора настала у работи Совиту, як и доручиц им копїї документациї на їх вимаганє. Спрам податкох яки доступни на урядових интернет-бокох национальных совитох, ридки тоти цо обовязку, яка предписана у горе наведзеним члену, сполнюю на способ хтори оможлївює найвекши можлїви ступень явносци – з обявйованьом шицких принєшених одлукох и актох на їх урядових интернет-бокох.

Национални совет **правна особа**, у форми **організації**, хтора ма зоз законом предписани права и обовязки. Источашнє, национални совети ше розликую и ясно су, на основи Закона, розгранїчени од других організаціїох, окреме од гевтих на хтори подума найвекше число гражданох лаикох, напр. організації цивилного дружтва, бо вони організація "*sui generis*".

Национални совет статус правней особи здобува з уписом до **Регістру национальных советох**, хтори teraz водзи **Министерство за людски и меншински права и дружтвени диялог**. Регистер ше водзи двойністо:

- у форми кніжки з твардима рамиками и
- у форми електронскей бази податкох.

Податки хтори уписани до Регістру **явни**.

Формулар прияви хтори спомина цитировани член **состойна часц Правилніка о способе упису и водзеню Регистра национальных советох** ("Сл. глашнік РС", ч. 72/2014 и 61/2018). Же би приява приведла до резултатох, т.є. до здобуваня статуса правней особи, коло вимагання треба же би була подполно и точно пополнета, же би ведно з ню були поднешени **прилоги** хтори необходни и чийо **доручоване предписане як обовязне**.

Закон о национальных советох национальных меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 3.

Зоз прияву за упис ше подноши:

а. **записнік зоз схадзки на хторей конституоване перше зволане** национального совету,

б. **два прикладніки статута** национального совету и

в. **одлуку о виборе председателя** национального совету."

З одредбу под'законского акту таксативно наведзени шицки докази хтори треба доручиц з прияву за упис национального совету до Регистру.

Правилнік о способе упису и водзеню Регистра национальных советох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2014 и 61/2018)

"Член 9.

З прияву за упис ше подноши:

а. **записнік зоз схадзки на хторей конституоване перше зволане** национального совету,

б. **два прикладніки статута** национального совету,

в. **одлуку о виборе председателя** национального совету,

г. **оверену фотокопю особней легитимациі председателя**
национального совиту и
г. **доказ же уплацена републична административна такса."**

НАДПОМНУЦЕ: Прияву за упис податкох до Регистру националних совитох подноша национални меншини хтори першираз формую национални совет, значи хтори першираз на виберанкох избрани, а шицки други (по запровадзених виберанкох и познейше под час тирваня мандату) подноша прияву за упис пременкох податкох.

Шицки податки хтори, на основі прияви уписани до Регистру могу буц пременети у зависносци од того чи єст потреби за тим (напр. статут национального совиту, председатель, шедзиско и други податки). **Праву** национального совиту пременіц своєю податки одвитує його **обовязка приявиц пременку** тих податкох пре їх **упис до Регистру националних совитох.**

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 4.а

Национални совет **длужен** поднєсц **прияву за упис пременки податкох** хтори уписани до Регистру у чаше **дзешец дньох од дня пременки.**

Зоз прияву за упис пременки податкох доручує ше и **доказ о пременки**, а з прияву за упис **вименкох и дополнєньох статута** доручує ше **записнік зоз схадзки** на хторей вименки и дополнєня статута прилапени и **два прикладніки одлуки** о вименкох и дополнєньох статута...."

ПОНДЗЕЛОК ВОВТОРОК СТРЕДА ШТВАРТОК ПИЯТОК СОБОТА НЕДЗЕЛЯ						
Дзень пременки податкох						
				X		

И у тым случаю, з одредбу под'законскаго акту таксативно наведзены шіцкі доказы хтोरі треба доручіц з прыяву за упис прэменкох податкох у Рэгістре.

**Правільнік о спосабе упису и водзеню Рэгістра нацыянальных
совітох**

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2014 и 61/2018)

"Член 11.

З прыяву за прэменку податкох у Рэгістре ше подноши:

- а. запіснік зоз схадзкі** на хторей прынесена адлука о прэменкі податкох, **у жрыдловніку** адносна **оверенім прэпису**,
- б. адлуку** о прэменкі податкох,
- в. доказ** о прэменкі податкох и
- г. доказ о заплаченей рэпублічнай адміністрацывней таксі."**

Формулар прыяві за упис податкох сстойна часц Правільніка, а з другога боку, Правільнік не прэдысал абавязну форму **Формулар прыяві за прэменку податкох**. То и прычына прэцо Прыручнік прэдыклада Модел формулар прыяві за упис прэменкі податкох у Рэгістры нацыянальных совітох.

Модел Формулара прияви за упис пременки податкох

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЛЮДСКИ И МЕНШИНСКИ ПРАВА

И ДРУЖТВЕНИ ДИЯЛОГ

Булевар Михайла Пупина 2

БЕОГРАД

П Р И Я В А

ЗА

**УПИС ПРЕМЕНКИ ПОДАТКОХ НАЦИОНАЛНОГО СОВИТУ
НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ ДО РЕГИСТРУ НАЦИОНАЛНИХ
СОВИТОХ**

1) Шедзиско и адреса националногo совиту националней меншини

2) Председатель националногo совиту националней меншини (мено и презвиско, адреса места биваня и ЄМЧГ)

3) Датум приношеня статута националногo совиту националней меншини, односно його вименкох и дополненьох

4) Датум отримованя конститутивней схадзки (***Надпомнуце: после каждого виберанкового циклусу, до Регистру ше уписує датум кеди конституване нове зволанє националногo совиту***)

Источашнє з подписованьом тей прияви, обвисцени сом о обробку податкох о особи и приставам же би ше податки з тей прияви, як и прилогах хтори з ню поднєшени, обрабяло у складзе зоз законом хтори регулує обробок податкох.

Прилог¹:

- записнік зоз конститутивней схадзки национального совиту,
- записнік зоз схадзки на хторей принєшена одлука о пременки податкох/о вименкох и/або дополньоных статута национального совиту, у жридловніку/овереним препису,
- два прикладніки одлуки о вименкох и/або дополньоных статута/одлука о виборе председателя национального совиту/одлука о пременки податкох/,
- доказ о пременки податкох,
- два прикладніки нового/вименкох або дополньоных статута национального совиту,
- оверена фотокопия особней легітимациї председателя национального совиту,
- доказ о уплаценой републичней административней такси.

Уж скорей надпомнуге же предусловіє благочасного, ефикасного и подполного витворйованя и заштити правох припаднікох националней меншини то почитованє принципа "добрей управи" у роботы националних совитох. З препатрунком явно доступних податкох и документох мож замерковац:

- же векша часц актох векшини националних совитох **у своїх диспозитивох не ма вирекнуца о дзепоедних питаньох** хтори би мали буц у них рижени и предписани и
- же векша часц актох векшини националних совитох **не ма обгрунтованя**, а тоти ридки цо их маю, у своих **обгрунтованьох не обрабяю шицки релевантни питаня ані не даваю одлучни факти о тим прецо конкретни одлуки принєшени.**

¹ Заокружиц єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од файти податку хтори ше меня.

Модел Одлуки о пременки податкох ч. 1.а

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

На основи члена 7. пасус 3. и члена 8. пасус 3. Закона о националних сови́тах националних меншинох ("*Службени гласник РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018) (у дальшим тексту: Закон), а у складзе зоз членом ___ Статута Националног сови́ту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловні́ка о работи Националног сови́ту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловні́к)², Национални сови́т _____ националней меншини (у дальшим тексту: Сови́т), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принесол шлідоуюцу

ОДЛУКУ

I

За председателя Сови́ту избрани _____ (мено и презвиско), зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЕМЧГ _____, ОЛ Ч, _____, член Сови́ту.

² Вибрац шицки або даедни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу работи и одлучованя националног сови́ту националней меншини.

II

Мандат председателя може престац кед видзе мандат Совету, з вибором нового председателя, як и кед наступа други случаї хтори предписани зоз Законом и Статутом.

III

Вибрани председатель ма шицки права и длужносци у складзе зоз Законом и Статутом.

IV

Вибрани председатель длужен ступиц на длужносц такой по приношеню конєчного Ришення о упису пременки податкох у Регистре националних советох.

IV

_____ (мено и презвиско), _____, зоз
_____ (назва места/општини/городу), улїца
_____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч,
_____, потерашньому председателюви
Совету преставаю шицки права и длужносци з дньом приношеня
конєчного Ришення о упису пременки податкох у Регистре
националних советох.

V

Одлуку, з необходимоу документацию, доручиц **Министерству за людски и меншински права и дружтвени диялог** пре уписоване пременки податкох у Регистре националних советох.

VI

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обґрунтованє

У складзе зоз членом _____ Статута и членом _____ Діловніка Совиту, замінік председателя/подпредседатель/ _____ (з буквами) () (з числом) членох Совиту³ предложел заказоване схадзки и вибор нового председателя Совиту.

На основи одредби члена _____ Статута, писане предкладанє за вибор нового председателя національного совиту поднесли и подписали _____⁴ члени Совиту.

На схадзки Совиту, хтора отримана дня _____, присуствовали _____ (з буквами) () (з числом) од _____ (вкупне число) членох Совиту, хтори ше у складзе зоз членом 7. пасус 3. и членом 8. пасус 3. Закона вияшньовали о предложеному кандидатови за нового председателя Совиту.

На початку схадзки, представитель овласценого предкладача усно винєсол причини пре хтори гледанє заказованє схадзки и обґрунтовал предкладанє за вибор нового председателя Совиту.

После розпатраня дорученей документації и дискусії, беруци до огляду винєшени причини и становиска, присутни почали гласац.

За кандидата _____ (мено и презвико), _____, зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____

³ Вибрац єдну з понукнутих опційох, у зависносци од факту на яки способ націонални совет зоз Статутом/Діловніком предписал хтори особи овасцени за заказоване схадзки національного совиту.

⁴ Пополніц з числом членох Совиту хтори, согласно одредбом Статута, овласцени поднесц предкладанє за вибор председателя національного совиту.

_____, Ол Ч, _____,
члена Совету, гласали _____ (з буквами) () (з числом)
члени Совету од вкупного числа присутних. Против предложеного
кандидата гласали _____ (з буквами) () (з числом) члени
Совету од вкупного числа присутних. Стриманих членох Совету не
було.

У складзе з тим, а на основи одредби члена 7. пасус 3. и члена 8. пасус
3. Закона, у складзе зоз членом ____ Статута и членом _____
Діловніка Совету, принешена одлука з диспозитиву.

Одлуку з неопходну документацию доручиц **Министерству за
людски и меншински права и друштвени дијалог** пре уписоване
пременки податкох до Регистру националних советох и обявиц на
огласней табли, як и урядовим интернет-боку Совету.

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

ПРЕДСИДАТЕЛЬ НАЦИОНАЛЬНОГО СОВИТУ/ПРЕДШЕДУЮЦИ НА
СХАДЗКИ⁵

_____ (мено и презвиско), член Совету

с.р.

⁵ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од конкретней ситуації.

Модел Одлуки о пременки податкох ч. 1.6

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

На основи члена 8. пасус 4. Закона о националних совитох националних меншинох ("Службени глашник РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018) (у дальшим тексту: Закон), а у складзе зоз членом ___ Статута Националног совиту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о работи Националног совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловник)⁶, Национални совет _____ националней меншини (у дальшим тексту: Совет), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принесол шлідууюцу

ОДЛУКУ

I

Председатель Совиту _____ (мено и презвиско), _____ зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч, _____, розришує ше од длужносци.

⁶ Вибрац шицки або даедни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способе работи и одлучованя националног совиту националней меншини.

II

По вибор нового, функцию председателя Совету будзе окончовац заменїк председателя/подпредседатель Совету⁷ _____ (мено и презвиско), _____ зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч, _____.

III

Тоту одлуку, з неюбходну документацию, доручиц **Министерству за людски и меншински права и дружтвени диялог** пре уписованє пременки податкох у Регистре националних советох.

IV

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обгрунтованє⁸

⁷ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту на яки способ национални совет зоз Статутом/Дїловником предписал хтори особи овласцени за заступанє Совету у ситуациї кед потедишнї председатель розришени од длужносци.

⁸ У складзе зоз принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правох и обовязкох, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтованє, независно од факту чи слово о позитивней, чи негативней одлуки. З тим скорей кед записник зоз схадзки на хторей є принешени не представя його обовязни прилог. Обгрунтованє треба же би облапяло, и на тот способ оможлівело же би явносци постали доступни одлучни факти прецо и на яки способ принешени правни акт точно одредженого змісту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податкох ч. 1.а.

Модел Одлуки о пременки податкох ч. 2

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

На основи члена 6. и члена 10. пасус 1. точка 1. Закона о националних совитох националних меншинох ("*Службени гласник РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018) (у дальшим тексту: Закон), а у складзе зоз членом ___ Статута Националног совиту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о работи Националног совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловнік)⁹, Национални совет _____ националней меншини (у дальшим тексту: Совет), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принесол шлїдоуюцу

⁹ Вибрац шицки або даєдни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу работи и одлучованя националног совиту националней меншини.

ОДЛУКУ
о
вименки/дополненю Статута Национального совиту
_____ націоналней меншини у поглядзе
податкох о адреси и шедзиску

I

У Статуту Совиту (Число: _____ од _____ 20_____. року), у члену _____ пасус _____, слова "у _____ (назва места, општини и/або городу), улїца _____ ч." заменяює ше зоз словами "у _____ (назва места, општини и/або городу), улїца _____ ч."

II

Потерашня адреса Совиту престава важиц и хасновац ше у правним обтоку зоз дньом приношеня конєчного Ришення о упису пременки податкох у Регїстре националних совитох.

III

Одлуку, з необходну документацию, доручиц **Министерству за людски и меншински права и дружтвени диялог** пре уписоване пременки податкох у Регїстре националних совитох.

IV

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совиту.

Обгрунтованє¹⁰

¹⁰ У складзе з принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правах и обовязкох, а з тим и тот цо принєшени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтованє. З тим скорей кед його обовязни прилог не предства записник зоз схадзки на хторей є принєшени. Обгрунтованє треба же би облапяло и на тот способ оможлївело же би явносци постали доступни одлучни факти прецо и на яки способ принєшени правни акт точно одредзеного змїсту як напр. у Моделу Одлуки о пременки податкох ч. 1.а.

4. ФИНАНСОВАНЕ НАЦИОНАЛНИХ СОВИТОХ

Єдно з важних, але и интересантних питаньох то питанє финансованя националних совитох.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. гласнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 114.

Средства за финансованє работи националних совитох обезпечує ше з бюджету Републики Сербії, бюджету автономней покраїни и бюджету єдинки локалней самоуправи, донацийох и других приходох."

Средства хтори ше обезпечує у бюджету Републики Сербії розпоредзує ше так же ше:

- **30% розпоредзує у єднаких сумох шицким регистрованим националним совитом у Републики Сербії, а**
- **остаток средствох (70%) зрозмирно числу припаднікох одредзеной националней меншини хтору национални совет представя спрам резултатох остатнього попису жительствова, як и вкупного числа установох, фондацийох и привредних дружтвох чий снователь або соснователь национални совет або чийо сновательни права часточне або у целосци пренєшени на национални совет.**

У рамикох того питаня, окремну увагу заслужую средства за финансованє работи националних совитох хтори ше обезпечує з бюджету єдинки локалней самоуправи.

Закон о национальных советах национальных меньшинств

("Сл. гласник РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Член 114.

Средства хтори ше обезпечуе у бюджету єдинки локалней самоуправи ше розпоредзуе, у складзе з **одлуку компетентного органа єдинки локалней самоуправи**, националним советом хтори:

- 1) маю **шедзиско на території єдинки локалней самоуправи**;
- 2) **представяю национални меншини хтори у жительство єдинки локалней самоуправи досцигую найменей 10% вкупного жительство**;
- 3) **представяю национални меншини чий ше язык службено хаснуе на території єдинки локалней самоуправи"**.

З другима словами:

- обезпечоване средствох за финансоване работи национальных советох то **обовязка єдинкох локалней самоуправи**;
- єдинки локалней самоуправи тоту свою обовязку сполнюю зоз приношеньом **Одлуки о бюджету**, хтора би мала предвидзиц бюджетну линию и суму средствох определених за финансоване работи национальных советох, **Одлуки о розподзельованю и критериюмох за розподзельоване**.

5. НАЦИОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ ОБРАЗОВАЊА

Условно поведзене, кед поровнанє вообщє можлїве и на месце, обласц образования то найважнєйша обласц у хторей националним советом зверене окончованє явних овласцєньох. Їх число и значносц велька, та кед ше их правилно и благочашнє окончує, оможлїваю одвитујуци уплїв на приношенє ключних одлукох, у мири у якей гоч хтора форма самоуправи тот уплїв може мац.

Право припаднїкох националних меншинох на образование на своїм язїку и писме то уставна категорїя. Починајуци од Устава, та по закони з обласци образования, разликую ше два категорїї образования за припаднїкох националних меншинох, у зависносци од факту хто власнїк и снователь образовних установох.

Устав Републики Сербїї

("Сл. глашнїк РС", ч. 98/2006)

"Право на чуванє окремосцох

Член 79.

Припаднїки националних меншинох маю право на:

- а. школованє на своїм язїку у державних установох и установох автономних покраїнох;**
- б. снованє приватних образовних установох."**

Спрам обсягу и способу на яки ше тото право витворює, розликуєме три факти образования:

- право припаднікох націоналних меншинох **у целосци образовац ше на своїм мацеринским язичу и писме,**
- право образовац ше **през двоязичну наставу (на язичу и писме націоналней меншини и сербским язичу и писме)** и
- право **учиц свой мацерински язич и писмо през виучованє предмету "Язич націоналней меншини з елементами націоналней култури".**

Закон о зашити правох и шлєбодох націоналних меншинох

("Сл. новини СРЈУ", ч. 11/2002, "Сл. новини СЧГ", ч. 1/2003 – Уставна грамота и "Сл. глашнік РС", ч. 72/2009 – др. Закон, 97/2013 – одлука УС и 47/2018)

"Школованє на мацеринским язичу

Член 13.

Припадніки націоналних меншинох маю право на **воспитанє и образованє на своїм язичу, односно бешеди у установох....."**

Закон о основох системи образования и воспитания

("Сл. глашнік РС", ч. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020)

"Хаснованє язика

Член 5.

.....За припаднікох націоналней меншини образовно-воспитну роботу ше витворює **на язичу, односно бешеди и писме націоналней меншини."**

Право на освіту на мові і письмі національної меншини гарантоване **на місцях рівнів освіти:**

- у **дошкільних закладах,**
- **основних** школах,
- **середніх** школах і
- **закладах вищої освіти** (факультетах і вищих школах фахових студій).

Місця освіти чийо закінчене зверене національним радом мож розділіти, справ їх правової природи і змісту, на:

- **засновницькі і/або управлінські,**
- **участвовање у управлінні з закладами през даване думань і пропозицій,**
- **участвовање у виробку і пред'явленню навчальних планів і програм освіти і виховання, односно змісту за предмети хтори виражую окремість національної меншини,**
- **участвовање у виборі і забезпеченню навчальних і навчальних засобів і**
- **другі освіти у області освіти.**

У рамках кожної з наведених груп знайдеться ще одне число конкретних освітніх. Потраплять практика і податки показують же ще єдине число з них не закінчує бо немає потреба за тим, або немає достаточні ємності за їх якісне закінчене, а другі ще закінчує на різні способи, у залежності од того хтори національні ради конкретно у освіту.

5.1. Даванє думаня

Овласценє националних совитох давац рижни файти думаньох то єдно з тих явних овласценьох за чийм окончованьом єст стаємна и часта потреба.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глaшнїк РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Участвованє у управяню з установами

Член 12.

У установох предшколского воспитаня и образования, основного и штреднього образования и воспитаня чий є снователь..... , национални совет:

- 1. дава думанє о предложених кандидатох за членох управного, односно школского одбору – представнїком єдинки локалней самоуправи,**
- 3. дава думанє о кандидатови за директора установи.....**

У установох школярского и студентского стандарду чий є снователь....., национални совет:

- 1. дава думанє о других кандидатох за членох управного одбору установох школярского стандарду чийо шедзиско на території єдинки локалней самоуправи у хторей ше язык националней меншини службено хаснує,**
- 2. дава думанє о кандидатох за членох управного одбору установох студентского стандарду чийо шедзиско на території єдинки локалней самоуправи у хторей ше язык националней меншини службено хаснує,**
- 3. дава думанє у поступку вибору директора установи школярского и студентского стандарду чийо шедзиско на**

території єдинки локальної самоуправи у хторей ше язык национальной меншини службено хаснує,

4. дава **думанє у поступку розришеня директора и членох орґанох управяня.....**

У обласци високого образования у установох....., национални совет:

2. дава **думанє о кандидатох хтори предложени за орґан водзеня роботох и орґан управяня високошколскей установи** у хторей ше наставу у целосци або часточне окончує на языку национальной меншини.

Плани и програми настави и ученя

Член 13.

3. дава **думанє министрови хтори компетентни за роботи образования и воспитаня на наставни плани и програми сербского языка як немацеринского,**

5. дава **думанє на школску и воспитну програму установох за хтори утвердзене же маю окремну значносц за националну меншину.**

Учебніки и наставни средства

Член 14.

- **Национални совет дава предходну согласносц у поступку одобрования рукописох учебнікох, приручнікох, додатних наставних средствох, наставних допоможних средствох, дидактичних средствох и дидактичних бавискових средствох на языку и писме национальной меншини....."**

У рамикох того овласценя, єдно з найприсутнейших то овласценє национального совету давац **думанє о предложену кандидатови за директора** предшколскей, односно установи основного и штреднього образования и воспитаня.

Закон о основах системы образования и воспитания

("Сл. глашнік РС", ч. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020)

"Вибор директора установи

Член 123.

- Конкурс за вибор директора **розписує орґан управяня (Управни одбор у предшколскей установи/Школски одбор у основней, односно штредней школи),**
- У установи у хторей ше образовно-воспитну роботу **окончує и на язика националней меншини, орґан управяня длужен/муши прибавиц думанє национального совиту националней меншини,**
- Кед национални совет националней меншини **не доручи думанє у чаше 15 дньох од дня примяня вимагяня, трима ше же думанє дате."**

ПОНДЗЕЛОК ВОВТОРОК СТРЕДА ШТВАРТОК ПИЯТОК СОБОТА НЕДЗЕЛЯ						
Дзень приманя вимагяня за даванє думаня						
		Х ДУМАНЄ Дате/Прибавене				

Пре ефикасне и правилне окончованє того овласценя, важне надпомнуц шлїдуюце:

- **Обовязка управного одбору прибавиц думанє национального совиту националней меншини у себе облапя обовязку доручиц национальному совиту вимаганє за даванє думаня о предложеному кандидатови, з необходну документацию и приявами,**
- **Доручованє вимаганя за даванє думаня муши буц благочасне, же би национални совет мал досц часу розпатриц доручене вимаганє, поднєшени прияви и провадзацу документацию,**
- **У случаю же национални совет не да або не доручи гледанє думанє у предписаним чаше, трима ше же дал думанє о предложеному кандидатови, односно же на тот способ сполненє обовязне условие хторе предписує закон и одстранєне препреченє за дальше запровадзованє вибору,**
- **Кед национални совет не приял вимаганє за даванє думаня або го не приял благочашнє (напр. не зохабя досц часу за розпатранє поднєшеного вимаганя), єст можлївосц обрациц ше министрови образования хтори овласцени, кед утвєрди же поступок конкурса не запровадзени у складзе зоз законом, у чаше 8 дньох принєсц ришенє о повторним розписованю конкурса за вибор директора,**
- **Ришенє министра о менованю директора конєчне и може го побивац лєм незадовольни учашник конкурса у одвитующим судским поступку, але не и национални совет националней меншини.**

З препатрунком явно доступних податкох мож замерковац же тоти национални совети цо по тераз окончовали тото овласценє, приношели акти хтори насловйовали як "Одлука/Одлука о даваню думаня". З другого боку, тоти исти национални совети при окончованю других овласценьох, напр. даваню предкладаньох, приношели акти хтори насловйовали як "Думанє". Не уходзаци до прецизносци и адекватносци спомнутих насловох, як анї до нукашней

організації і способу роботи тих національних совітох, треба указац на слідующе:

- **Закон хаснує и позна термин "Думанє"** (може го принесц напр. Вивершни одбор, а зоз свою Одлуку потвердзиц Совет) и
- Од того як насловени наведзени акт, вельо **важнєйша його форма и зміст**, а у обидвох случаях у постоящих, явно доступних актох, **недоставаю даєдни елементи**.

Модел Думаня/Одлуки о предложену кандидатови/тох

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА/_____ ШКОЛА

" _____ "

у _____

Уліца _____ **ч.** _____

На основи члена 123. пасус 8. Закона о основох системи образования и воспитаня ("Службени глашнік РС", ч. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019 и 6/2020) и члена 12. пасус 1. точка 3. Закона о национальных совітох национальных меншинох ("Службени глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ____ Статута Национального совиту _____ национальной меншини (Число: _____ од _____ 20____. року) (у

дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о роботи Национального совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20 _____. року) (у дальшим тексту: Діловнік)¹¹, Вивершни одбор Национального совиту _____ националней меншини/Национални совит _____ националней меншини (у дальшим тексту: Вивершни одбор/Совит), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принєсол шлїдующе

ДУМАНЄ/ОДЛУКУ О ДАВАНЮ ДУМАНЯ

о

кандидатох за вибор директора

Предшколскей установи / _____ школи

" _____ "

у _____

I

Кандидат _____ (мено и презвиско), _____ (файта и ступень фаховей приготовки, односно академске зване) зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч, _____, **не сполнює/сполнює** шикки предписани и необходни условия за вибор на предложену функцию.

II

Дава ше **позитивне/негативне** думанє за вибор предложеного кандидата зоз члена 1. того Думаня/Одлуки на _____

¹¹ Вибрац шикки або даєдни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу роботи и одлучованя национального совиту националней меншини.

функцію директора Предшкільної установи/ _____
школи " _____ " у
_____.

III

Одлуку доручити президенту Социту пре одобрено на
першій наступній сесії Социту¹²/Предшкільної
установи/ _____ школи " _____ " у
_____.¹³

IV¹⁴

Одлуку обявити на огласній таблиці і урядовим інтернет-боку
Социту.

Обґрунтоване¹⁵

¹² Зокладом 7. паса 7. Закона предвидзено же Социт одобрює одлуку хтору принесо Вивершній одбор на першій наступній сесії, але и же одлука Вивершнього одбору остава на моці аж и кед ю Социт не одобри. У случаю неодобрено одлуки Вивершнього одбору, Вивершньому одбору престава мандат, але одлука остава на моці. У складзе з тим, и такі одлуки хтори Вивершній одбор принесо, голем спрам тара важащого ршешя, полноважні и мож их доручити гледательови думаня/предкладаня/согласности и обявити на огласній таблиці и урядовой интернет-презентації Социту.

¹³ Вибрац едну з понукнутих опційох у зависности од факту чи Социт зверел, чи не зверел Вивершньому одбору зок своїм Статутом одлучоване о поєдиних питаньох у вязы з окончованьом овласценьох Национального социту яки предвидзени зок законом.

¹⁴ Тот член ше применює лем у случайох кед Думане/Одлуку принесо Социт национальной меншини. Кед ше роби о Думаню/Одлуки хтору принесо Вивершній одбор, идентичні член ше ма находзиц у одлуки зок хтору го/ю Социт одобрює.

¹⁵ У складзе з принципом доброй управи, кажди правні акт зок хторим ше одлучує о правах и обовязках, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обґрунтоване. З тим скорей кед його обовязні прилог не представя записнік зок сесії на хторей є принешени. У обґрунтованю треба же би ше находзели и на тот способ постали явности доступні одлучні факти прецо и на яки способ принешени правні акт точно одредзеного змісту як напр. у Моделу Одлуки о прменки податках ч. 1.а.

**Модел Одлуки/Заклученя¹⁶ о даваню согласности на
Думане/Одлуку Вивершног одбору**

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Србија

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

На основи члена 7. пасус 7. Закона о националних советох националних меншинох ("*Службени гласник РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018) (у дальшим тексту: Закон), одредби члена _____ Статута Националног совету _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и члена _____ Діловніка о работи Националног совету националней меншини Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловник)¹⁷, Национални совет _____ националней меншини (у дальшим тексту: Совет), на сходзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принесол

¹⁶ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависности од того хто и яку одлуку предходно принесол.

¹⁷ Вибрац шицки або даєдни з понукнутих опцийох, у зависности од нукашней організації и способу работи и одлучованя националног совету националней меншини.

ОДЛУКУ/ЗАКЛЮЧЕНЕ
О
ПОТВЕРДЗОВАНЮ ДУМАНЯ/ОДЛУКИ ВИВЕРШНОГО ОДБОРУ У
ПОСТУПКУ ВИБОРУ ДИРЕКТОРА
ПРЕДШКОЛСКОЙ УСТАНОВИ/_____ ШКОЛИ
"_____ " у

I

Совет подтвердзує Думанє/Одлуку Вивершного одбору о даваню думаня на вибор директора Предшколской установи /_____ школи "_____ " у _____ (Число: _____) хтора принєшена дня _____ 20___. року.

II

Одлуку/Заклученє, з необходну документацию, доручиц Предшколской установи/_____ школи "_____ " у _____.

III

Одлуку/Заклученє обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обгрунтованє¹⁸

¹⁸ У складзе зоз принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правах и обовязках, а з тим и тот цо принєшени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтованє. З тим скорей кед його обовязни прилог не представя записник зоз схадзки на хторей є принєшени. Обгрунтованє треба же би мало и на тот способ оможливило же би явности були доступни одлучни факти прецо и на яки способ принєшени правни акт точно одредженого мисту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податках ч. 1.а.

5.2. Даванє предкладаньох

Нїч меней не важне ані часте овласценє националних совитох предкладац кандидатох за органи управяня.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глaшнїк РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Участвованє у управяню з установами

Член 12.

У установох предшколского воспитаня и образованя, основного и штреднього образованя и воспитаня чий снователь....., у хторих ше образовно-воспитну роботу окончує и на язике националней меншини або у хторих ше виучує бешеду, язык и културу националней меншини як окремни наставни предмет, национални совет:

2. предклада членох управного, односно школского одбору – представнїкох єдинки локалней самоуправи у установи у хторей ше тоту роботу окончує на язике националней меншини у векшини оддзеленьох або за хтору утвєрдзене же ма окремну значносц за образованє националней меншини.

У установох школярского и студентского стандарту чий снователь....., национални совет:

1.предклада єдного члена – представителя снователя Кед ше у єдинки локалней самоуправи вецей язика националних меншинох службено хаснує, заинтересовани национални совети предкладаю заєднїцкого кандидата за члена управного одбору."

У рамикох наведзеной групи овласценьох, єдно з найчастейше хаснованих то овласценє национального совиту предкладац членох органа управяня у установох предшколского воспитаня и

образования, як и установох основного и штреднього образования и воспитаня.

Закон о основох системи образования и воспитаня

("Сл. глашнік РС", ч. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018
– др. закон и 6/2020)

"Состав и меноване орґана управяня

Член 116.

- **Орґан управяня** ма по трох представительох зоз шора занятих у установи, родичох, односно других законских заступнікох и **трох представительох на предкладане єдники локальной самоуправи,**
- **Членох орґана управяня установи менує и розришує скупштина єдинки локальной самоуправи,**
- **У установи дзе ше у шицких або векшини оддзелєньох образовно-воспитну роботу окончує на язика национальной меншини, национални совет национальной меншини предклада трох представительох єдинки локальной самоуправи до орґану управяня."**

Пре ефикасне и правилне окончоване того овласценя, важне надпомнуц:

- Кед **овласцени предкладач**, а з тим и национални совет, **не запровадзи поступок у складзе зоз законом або предложи кандидата противне одредбом закона, скупштина єдинки локальной самоуправи одредзи нови термин за ускладзоване зоз законом,**
- Кед **овласцени предкладач ані у ознова датим термину не поступи у складзе зоз законом, скупштина єдинки локальной самоуправи сама менує членох орґана управяня, без предкладаня** овласценого предкладача,

- Скупштина єдинки локалней самоуправи дlužна, т.є. муши прилапиц, кед предкладанє запровадзене у складзе зоз законом, предкладанє за члена орґана управяня зоз шора занятих у установи и родичох, але не и предкладанє национального совиту,
- Скупштина єдинки локалней самоуправи приноши ришенє о менованю орґана управяня,
- Ришенє о менованю конєчне и национални совет як овласцени предкладач го може побивац у одвитующим судским поступку.

**Модел Думаня/Одлуки о предкладаню за вибор членох
Управного/Школского одбору**

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

ГОРОД/ОПШТИНА _____

СКУПШТИНА ГОРОДУ/ОПШТИНИ

Уліца _____ **ч.** _____

На основи члена 116. пасус 8. Закона о основох системи образования и воспитаня ("*Службени глашнік РС*", ч. 88/2017, 27/2018 – др. закон,

10/2019 и 6/2020) и члена 12. пасус 1. точка 2. Закона о национальных советах национальных меньшинств ("Службени гласник РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ____ Статута Национального совета _____ национальной меньшинности (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о работи Национального совета национальной меньшинности (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловнік)¹⁹, Национални совет _____ национальной меньшинности/Вивершни одбор (у дальшим тексту: Совет/Вивершни одбор)²⁰, на схадзке хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принісол шлідующе/у

ДУМАНЕ/ОДЛУКУ

о

кандидатови/тох за вибор членох Управного/Школского одбору

Предшколскей установи/_____ школи

" _____ " у _____

I

За членох Управного/Школского одбору Предшколскей установи/_____ школи " _____ "

у _____ **предклада ше:**

- Кандидат _____ (мено и презвико), _____ (файта и ступень фаховей)

¹⁹ Вибрац шицки або даедни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу работи и одлучованя национального совета национальной меньшинности.

²⁰ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи Совет зоз своїм Статутом зверел чи не зверел Вивершному одбору одлучоване о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласценьох национального совета яки предвидзени зоз законом.

- приготовки, односно академске зване), зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч. _____,
- Кандидат _____ (мено и презвіско), _____ (файта и ступень фаховей подготовки, односно академске зване), зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч. _____,
 - Кандидат _____ (мено и презвіско), _____ (файта и ступень фаховей подготовки, односно академске зване), зоз _____ (назва места/општини/городу), уліца _____, ЄМЧГ _____, ОЛ Ч. _____.

II

Одлуку доручиц председателюви Совету пре одобрванє на першей наступней схадзки Совету²¹/Скупштини городу/општини _____.²²

²¹ Зоз членом 7. пасус 7. Закона предвидзене же Совет одобрює одлуку хтору принесол Вивершни одбор на першей наступней схадзки, але и же одлука Вивершног одбору остава на моци аж и кед ю Совет не одобри. У случаю неодобрваня одлуки Вивершног одбору, Вивершному одбору престава мандат, але одлука остава на моци. У складзе з тим, и таки одлуки хтори Вивершни одбор принесол, голем спрам тераз важаючого рiшення, полноважни и мож их доручиц гледательови думаня/предкладаня/согласносци и обявиц на огласней табли и урядовой интернет-презентації Совету.

²² Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи Совет зоз Статутом зверел Вивершному одбору чи не зверел одлучованє о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласценьох националног совету яки предвидзени зоз законом.

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совиту.

Обгрунтоване²⁴

²³ Тот член ше применює лем у случайох кед Думане/Одлуку принесол Совет националней меншини. Кед ше роби о Думаню/Одлуку хтору принесол Вивершни одбор, идентични член треба же би ше находзел у одлуки зоз хтору го/ю Совет одобрює.

²⁴ У складзе зоз принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правох и обовязкох, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтоване. З тим скорей кед його обовязни прилог не представля записнік зоз схадзки на хторей є принешени. Обгрунтоване треба же би облапяло и на тот способ оможлівело же би явносци постали доступни одлучни факти прецо и на яки способ принешени правни акт точно одредзеного змисту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податкох ч. 1.а.

6. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ СЛУЖБЕНОГО ХАСНОВАННЯ ЯЗИКА И ПИСМА

Язык основне означене особного и/або колективного идентитету. Пре тот факт, **право на хасноване мацеринского языка и писма** ма окремну заштиту у рамикох чуваня окремносцох националних меншинох и представля уставну категорію.

Спрам обласцох хаснованя и витворйованя, право на хасноване мацеринского языка и писма мож подзеліць на:

- Право на **приватне** хасноване,
- Право на **явне** хасноване и
- Право на **службене** хасноване.

Службене хасноване языка и писма саме по себе зложене поняче, хторе у себе облапя вельке число найрозличнейших мирох и активносцох хтори мож поднімаць. Прето национални совити националних меншинох у обласци службеного хаснованя языка и писма националних меншинох маю векше число найрозличнейших овласценьох. Мож их, пообщено патраци, ґруповаць на шлідуюци способ:

- Овласцене на **поднімане мирох и активносцох** за унапреджене службеного хаснованя языка и писма националней меншини;
- Овласцене на **приношене одлукох (утвердзоване)**;
- Овласцене на **предкладане мирох, активносцох и одлукох** и
- Овласцене на **даване думаня**.

Язики и писма националних меншинох мож службено хасноваць на шицких трох уровньох явней власци:

- На уровню єдинки локалней самоуправи (**локални**),

- На уровню автономних покраїнох (**покраїнски**) и
- На уровню Републики Сербії (**республични**).

Витворйоване права на службене хасноване языка и писма националней меншини **на локалним уровню**, патрене по частосци и числовосци, найчастейша форма витворйованя того права, и за каждодньови живот припаднікох националних меншинох найважнейша.

Закон о заштити правох и шлєбодох националних меншинох

("Сл. новини СРЈУ", ч. 11/2002, "Сл. новини СЧГ", ч. 1/2003 – Уставна грамота и "Сл. гласник РС", ч. 72/2009 – др. Закон, 97/2013 – одлука УС и 47/2018)

"Службене хасноване языка и писма

Член 11.

На териториї єдинки локалней самоуправи дзе **традиционално жию припадніки националних меншинох, їх язык и писмо мож равноправно** хасновац.

.....

На териториї тих єдинкох локалней самоуправи, **назви єдинкох локалней самоуправи, населених местох, площох и улїцох и други топоними** виписує ше и на языке дотичней националней меншини, **спрам єй традициї и правопису.....**

У населених местох у єдинкох локалней самоуправи,, у хторих **процент припаднікох одредзеной националней меншини у вкупним чишлє жительох на териториї населеного места досягує 15%**, **назви єдинкох локалней самоуправи, населених местох, площох и улїцох и други топоними** виписує ше и на языке дотичней националней меншини, **спрам єй традициї и правопису, и у случаю кед ше язык теј националней меншини не хаснує службено на териториї** єдинки локалней самоуправи."

Зоз становиска чуваня окремносоцох, и источашне як найлєпши доказ ровноправнио хаснованя мацеринского языка и писма националней меншини, тоти два овласценя националноо совиту найважнейши:

- же **самостойнє одлучує** (напр. о утвердзованю традиционалних назвох єдинкох локалней самоуправи, населених местох и др.) и
- же **участвує у одредзованю назвох** (напр. улїцох, площох, городских квартох итд.).

6.1. Самостойне одлучованє

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"5. Овласценя у обласци службеного хаснованя языка и писма

Член 22.

Национални совет:

1. **утвердзує традиционални назви** єдинкох локалней самоуправи, населених местох и других географских назвох на языке националней меншини, кед ше на подручу єдинки локалней самоуправи або населєного места **язык националней меншини службено хаснує...**"

Правилне окончованє того овласценя подроумує же национални совети, при його окончованю, треба же би ше притримовали одредзених правилох:

- Форма т.є. правни акт зоз хторим ше утвердзує традиционалну назву то **Ришенє**;
- Ришенє о його утвердзованю **ше обявує** у "Службеним глашніку Републики Сербии", а у случаю националних советох чийо шедзиско на території Автономней покраїни Войводини – у "Службених новинох Автономней покраїни

Вйводи". Ришення зоз хторима ше утвердзує традиционални назви обявує ше и у локалним службеним глашніку;

- Назви яки **утвердзи национални совет поставаю назви хтори ше службено хаснує на язикау и писме тей националней меншини;**
- Вони **не могу заменіц назви єдинкох локалней самоуправи, населених местох и других географских назвох на сербским язикау и писме,** але ше их **рівноправно и источашне хаснує коло ніх;**
- Сама по себе одлука национального совету не достаточна, але **необходне же би скупштина єдинки локалней самоуправи спомнути назви на язикау и писме националней меншини "уведла" за хаснованє т.є. предписала у статуту,** точнейше – же би о тим принесла одвитујуци вименки постоянного статута.

У пракси ше часто превидзує факт же Закон о локалней самоуправи предписує ище єдно условие вецей, точнейше: обявзне участвованє ище єдней форми організованя, у поступку пременки назви, а то совету за медзинационални одношеня.

Закон о локалней самоуправи

("Сл. глашнік РС", ч. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018)

Член 93.

"Скупштина єдинки локалней самоуправи утвердзує и одлучує о назвох улїцох, площох, городских квартох, валалчикох и других часцох населених местох на своєй території....., з предходну согласносцу министерства цо компетентне за роботи локалней самоуправи.

Кед ше на подручу єдинки локалней самоуправи язык националней меншини службено хаснує, у поступку пременки назвох улїцох, площох, городских квартох, валалчикох и других часцох населених местох, прибави ше думанє национального совиту и совиту за медзинационални одношеня."

Гоч податки зоз каждодньового живота можу указовац на иншаке думанє, снованє совиту за медзинационални одношеня (СМО) зоз **законом предписана обовязка єдинкох локалней самоуправи.** Одлука о формованю СМО треба же би, коло конститутивних елементох – состав и особни податки шицких членох, дефиновала їх компетенцию, ділокруг роботи и способ роботи.

Закон о локалней самоуправи

("Сл. глaшнік РС", ч. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018)

Член 98.

"У национално мишаних єдинкох локалней самоуправи снує ше совет за медзинационални одношеня, як самостойне роботне цело, у хторим ше находза представителе сербского народу и националних меншинох, у складзе зоз тим законом и статутом.

Як национално мишани єдинки локалней самоуправи, у смислу того закона, трима ше єдинки локалней самоуправи у хторих припадніки єдней националней меншини творя вецей як 5% вкупного числа жительох або шицки национални меншини творя вецей як 10% вкупного числа жительох спрам остатнього попису жительство у Републики Сербії.

Представительох у совиту за медзинационални одношеня можу мац припадніки сербского народу и националних меншинох зоз вецей як 1% учасци у вкупним жительстве єдинки локалней самоуправи.

У случаю националних меншинох хтори маю свойо избрани национални совети, представителюх националних меншинох у совету ше вибера на предкладане национального совету, а представителюх сербского народу предклада стаємне роботне цело скупштини єдинки локалней самоуправи хторе окончує роботи у вязи з кадровима питаннями."

Закон о националних советох националних меншинох

("Сл. гласник РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"5. Овласценя у обласци службеного хаснованя языка и писма

Член 10. *

Национални совет:

7) предклада представителя националней меншини до совету за медзинационални одношеня у єдинки локалней самоуправи;"

6.2. Даванє предкладанюх

Єдна з характеристикох обласци службеного хаснованя языка и писма националних меншинох тота же овласценє национального совету предкладац, за розлику од других обласцох, представя ґрупу з найвекшим числом конкретних овласценюх. Источашнє, то наисце єдно з тих овласценюх за чиїм окончованьом єст стаємна и часта потреба.

Национални совет участвує у одредзованю назвох на два способи:

- **З предкладаньом пременкох** тих назвох и
- **З даваньом думаня** у поступку утвердзованя тих назвох.

Закон о национальных советах национальных меньшинств

("Сл. гласник РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Овластения в области служебного языка и письма

Член 22.

Национальный совет:

2. предлагает компетентному органу **выложить названия единиц местной администрации, населенных мест и других географических названий на языке и письме** национальной меньшинств;
3. предлагает **утверждение языка и письма национальной меньшинств как служебного языка и письма в единицы местной администрации,**
4. предлагает **переименование названий улиц, площадей, городских кварталов, валалчигов, других частей населенных мест, как и установок за которыми утверждены же маю отдельное значение за национальную меньшинств,**
6. предлагает **компетентному органу окончание надписи над служебным языком и письмом национальной меньшинств."**

Правильное окончание того овластения подразумевает же национальный совет, при его окончании, требуется же бы еще придерживались определенных правил:

- Кед национальный совет **предлагает переименование** улиц, площадей, городских кварталов, валалчигов и других частей населенных мест, предлагается муши буц составлене у **формы Предложения решения Скупщины единицы местной администрации, с обоснованием,**
- Наведзени Предлог одлуки муши буц **посланы Скупщины единицы местной администрации,**

- Кед национални совет **предклада викладанє назвох** єдинки локалней самоуправи, населених местох и других географских назвох на язiku и писме националней меншини, тото предкладанє муши буц у **форми Одлуки национального совиту, з обгрунтованьом,**
- Наведзена Одлука национального совиту муши буц **послата Городскей/Општинскей служби цо компетентна за локални транспортніци або Явному підприємству "Драги Сербії" пре викладанє назвох на магістралних драгох.**

Закон о локалней самоуправи

("Сл. гласнік РС", ч. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018)

Член 94.

"Кед змист одредбох предлога статута єдинки локалней самоуправи або других актох о назвох часцох населених местох не одвитує историйним або стварним фактом, кед ше з німа потупює общи або державни интереси, национални або вирски чувства або увредзує явни морал, министерство хторе компетентне за роботи локалней самоуправи одбие, у часе 60 дньох од дня приманя предлога статута або другого акту, даване согласносци на тоти одредби.

Кед ше министарство хторе компетентне за роботи локалней самоуправи не виашні у часе 60 дньох, будзе ше тримац же согласносц дата."

Модел Ришення о утвердзованю традиционалней назви

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

ГОРОД/ОПШТИНА _____

СКУПШТИНА ГОРОДУ/ОПШТИНИ

Уліца _____ **ч.** _____

На основи члена 22. пасус 1. точка 1. Закона о националних совитох националних меншинох ("*Службени глашнік РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ___ Статута Национального совиту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о роботі Национального совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловнік)²⁵, Национални совет _____ националней меншини/Вивершни одбор (у дальшим тексту: Совет/Вивершни одбор), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принёсол

²⁵ Вибрац шицки або даедни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу роботи и одлучованя национального совиту националней меншини.

РИШЕНЄ

о

утвердзованю традиционалней назви Городу/Општини

на язyku и писме _____

националней меншини

I

Назvu " _____ " утвердзує ше як традиционалну назvu Городу/Општини _____ на язyku и писме _____ националней меншини.

II

Одлуку доручиц председательови Совету пре одоброванє на першей наступней сxадзки Совету²⁶/Скупштини Городу/Општини _____.²⁷

²⁶ Зоз членом 7. пасус 7. Закона предвидзене же Совет одобрує одлуку хтору принесол Вивершни одбор на першей наступней сxадзки, але и же одлука Вивершногo одбору остава на моци аж и кед ю Совет не одобри. У случаю неодобрования одлуки Вивершногo одбору, Вивершному одбору престава мандат, але одлука остава на моци. У складзе з тим, и таки одлуки хтори Вивершни одбор принесол, голем спрам тераз важацого рiшення, полноважни и мож их доручиц гледательови думаня/предкладаня/согласносци и обявиц на огласней табли и урядовой интернет-презентациї Совету.

²⁷ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи Совет зоз Статутом зверел Вивершному одбору одлучованє о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласценьох националногo совету яки предвидзени зоз законом, чи не.

Одлуку обявиц у "Сл. глашніку РС"/"Службених новинох Автономней покраїни Войводини", "Сл. новинох городу/општини _____", на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обгрунтоване²⁹

²⁸ Тот член ше применює лем у случайох кед Думане/Одлуку принесол Совет националней меншини. Кед ше роби о Думаню/Одлуку хтору принесол Вивершни одбор, идентични член треба же би ше находзел у одлуки зоз хтору го/ю Совет одобрує.

²⁹ У складзе з принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правох и обовязкох, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтоване. З тим скорей кед його обовязни прилог не представля записнік зоз схадзки на хторей є принешени. Обгрунтоване треба же би мало, и на тот способ оможлівел же би явности постали доступни одлучни факти прецо и на яки способ принешени правни акт точно одредженого змисту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податкох ч. 1.а.

Модел Думаня/Одлуки о даваню Думаня

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

ГОРОД/ОПШТИНА _____

СКУПШТИНА ГОРОДУ/ОПШТИНИ

ГОРОДСКА/ОПШТИНСКА УПРАВА

Комисия за назви часцох населеньох, улїцох и площох

Уліца _____ **ч.** _____

На основи члена 93. Закона о локалней самоуправи ("*Службени глашнік РС*", ч. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 43/2018) и члена 22. пасус 1. точка б. Закона о националних совитох националних меншинох ("*Службени глашнік РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ____ Статута Национального совиту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о работи Национального совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Діловнік)³⁰,

³⁰ Вибрац шицки або даєдни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней організації и способу работи и одлучованя национального совиту националней меншини.

Націонални совет _____ націоналней меншини/Вивершни одбор (у дальшим тексту: Совет/Вивершни одбор), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 ____ . року, принёсол

ДУМАНЄ/ОДЛУКУ

О

даваню Думаня на Предлог рішення о утвердзованю назвох часцох населеньох/плоцох/уліцох на території Городу/Општини

I

Дава ше **позитивне/негативне** думанє на Предлог рішення о утвердзованю назви часци населеня/площи/уліци (часц населеня/площа/уліца _____) на території Городу/Општини _____, хтори Комисия за назви часцох населеньох, уліцох и плоцох утвердзела на схадзки дня _____ 20 ____ . року (Число: _____).

II

Одлуку доручиц председательови Совету пре одобрванє на першей наступней схадзки Совету³¹/Комисії за назви часцох

³¹ Зоз членом 7. пасус 7. Закона предвидзене же Совет одобрює одлуку хтору принёсол Вивершни одбор на першей наступней схадзки, але и же одлука Вивершного одбору остава на моци аж и кед ю Совет не одобри. У случаю неодоброваня одлуки Вивершного одбору, Вивершному одбору престава мандат,

населеньох, _____ уліцох _____ и _____ плоцох
Городу/Општини. _____.³²

III³³

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обгрунтоване³⁴

але одлука остава на моци. У складзе з тим, и таки одлуки хтори Вивершни одбор принесол, голем спрам тераз важацого рiшення, полноважни и мож их доручиц гледательови думаня/предкладаня/согласносци и обявиц на огласней табли и урядовой интернет-презентації Совету.

³² Вибрац єдну з понукнутих опційох, у зависносци од факту чи Совет зоз Статутом зверел Вивершному одбору одлучоване о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласценьох национального совету яки предвидтени зоз законом, чи не.

³³ Тот член ше применює лем у случайох кед Думане/Одлуку принесол Совет национальной меншини. Кед ше роби о Думаню/Одлуку хтору принесол Вивершни одбор, идентични член треба же би ше находзел у одлуки зоз хтору го/ю Совет одбрує.

³⁴ У складзе з принципом доброй управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правах и обовязкох, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтоване, з тим скорей кед його обовязни прилог не представляя записнік зоз схадзки на хторей є принешени. Обгрунтоване треба же би мало, и на тот способ оможлівело же би одлучни факти постали доступни явносци прецо и на яки способ принешени правни акт точно одредзеного змисту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податкох ч. 1.а.

7. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦІ КУЛТУРИ

Без огляду як и на яки способ похоплюємо поняце "культура", тотя обласц єдна з найвимаганших и найспокуснейших кед у питаню овласценя націоналних совитох. Причини єст вельо:

- Роби ше о обласци у хторей ше **стретаю и повязую прешлосц, терашньосц и будучносц націоналней меншини,**
- Роби ше о барз **розширеним и рижнородним правним рамику** за чийо правилне и ефикасне применёване одлучуюци и превладуюци знаня о предписаньох з обласци **библиотекарства, архивистики, музеології, литератури, кніжовносци, видавательства, музики, подобовой уметносци, археології** итд.
- У тей обласци **доминанти одлуки и активносци стратегийного характеру,**
- **Инициатива и активизем** національного совиту єдна з основих прикметох тей обласци,
- Прето у тей обласци капацитети національного совиту маю окрему значносц, бо
- Циль яки ше жада посцигнуц тройністи: **чувац, розвивац и шириц** культуру.

Шицки овласценя чийо окончованє зверене націоналним совитом мож подзелїц спрам їх правней природи на:

- **сновательни и/або управляцки,**
- **участвованє у управяню з установами (менованє членох управного одбору и даванє думаня) и**
- **други овласценя у обласци культури.**

У рамикох каждей з наведзених ґрупох находзи ше векше число конкретних овласченьох. Потерашня пракса и податки указую же ше

одреджене число з них не окончує, бо нет потреби за тим, або нет капациети за їх квалитетне окончованє, а шицки други ше окончує на рижни способи, у зависносци од того хтори национални совет конкретно у питаню.

Стратегино патрене, найважнєше овласценє национального совету у обласци култури то овласценє принєсц предкладанє за утвердзованє чи одреджена установа култури ма окремну значносц за националну меншину.

Закон о националних советох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Участвованє у управяню з установами

Член 17.

.....На **предкладанє национального совету**, снователь, з вименку сновательного акту, може утвердзиц же **установа култури ма окремну значносц за националну меншину.**"

7.1. Менованє членох управного одбору

Ніч менєй не важне ані овласценє национального совету меновац членох орґана управяня.

Закон о националних советох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Участвованє у управяню з установами

Член 17.

До установох култури за хтори з **вименку сновательного акту утверджене же маю окремну значносц за националну меншину**, национални совет:

1. менує найменєй єдного члена управного одбору установи, у складзе зоз законом зоз хторим ше ушорює обласц култури,"

Закон о культуре

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – випр. и 6/2020)

Член 42.

"До управного одбору установи культуры за хтору ше з **вименку сновательного акту утвердзи же ма окремну значносц за чуванє, унапредзенє и розвой культурней окремноци и чуванє национального идентитету националней меншини, найменєй єдного члена управного одбору** менує ше на **предкладанє одвитууючого национального совиту....."**

7.2. Даванє думаня

Овласценє националних совитох давац рижни файти думаня то єдно з тих овласценьох за чиїм окончовньом єст стаємна и часта потреба.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Участвованє у управяню з установами

Член 17.

У установах культуры за хтори з **вименку сновательного акту утвердзене же маю окремну значносц за националну меншину, национални совет:**

2. дава думанє **о предложених членох управного одбору** установи,
3. дава думанє **у поступку вибору директора** установи,"

Заш лем, пракса указала же у остатніх роках найчастейше хасноване и за каждодньови живот припаднікох националних меншинох найважнейше овласцене за даване єдного зошицким другого думаня.

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Други овласценя у обласци култури

Член 18.

Национални совет:

10. дава **предкладане за розподзельоване средствох хтори ше додзелює прејг' явного конкурса з бюджету** Републики, автономней покраїни або єдинки локалней самоуправи, установом, манифестациейом и здруженьом нациоаналней меншини у обласци култури,..."

Закон о култури

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 13/2016, 30/2016 – випр. и 6/2020)

"Финансоване и софинансоване проєктох у култури

Член 76.

Национални совет националней меншини дава **предкладане за розподзельоване средствох хтори ше додзелює прејг' явного конкурса з бюджету** Републики, автономней покраїни або єдинки локалней самоуправи, установом, манифестациейом и здруженьом националней меншини у обласци култури....."

Одредби Закона хтори утврдзую тото важне овласцене не предписани на способ же би оможлівйовали непоштредне применъоване. Прето за його ефикасне окончоване барз важни змист

под'законского акту. У нїм ше находза шицки необходни податки о тим же:

- пре **зберанє предкладаньох за фінансованє, односно софінансованє проєктох** у култури шицки компетентни орґани (министерство култури и информованя, покраїнски секретарият за културу, орґани єдинкох локалней самоуправи) муша **розписац явни конкурс,**
- явни конкурс ше муши **розписац найменей раз рочнє,**
- компетентни орґани муша **обявиц явни конкурс на своїм урядовим интернет-боку и у найменей єдним друкованим медию яки виходзи на території хтору конкурс закрива,**
- термин за подношенє приявох **не може буц кратши як 30 днї од дня обявйованя у дньових друкованих новинох,**
- **право участвовац** на конкурс маю **установи, уметніцки и други здруженя, поєдинци и други субєкти у култури,**
- прияви на конкурс ше подноши на **окремним формуларе** хтори **состойна часц конкурсней документації,** а **доступни є на урядовим интернет-боку** компетентного орґана,
- **необходне же би приява була подполна, шорово пополнета, з детальним и обґрунтованим описом проєкту, розробеним и прецизним бюджетом, з точними и подполними податками о капацитетох подношителя,**
- **оценьованє** проєкту **окончує окреме кажди член комисії за кажди проєкт поєдинечно, а комиссия длужна составиц писане обґрунтованє з наводзеньом причинох за прилапйованє, односно неприлапйованє проєктох.**

Уредба о критериюмох, мерадлох и способе вибору проєктох у култури хтори ше финансиуе и софинансуе з бюджету Републики Сербии, автономней покраїни, односно єдинкох локалней самоуправи

(*"Сл. глaшнік РС"*, ч. 105/2016 и 112/2017)

Член 3.

" Критериюми на основи хторих ше будзе **оценьовац проєкти....**

- 1) **ускладзеносц проєкту з общим интересом у култури и приоритетох конкурса,**
- 2) **квалитет и змистова иновативносц проєкту,**
- 3) **капацитети** потребни за реализацию проєкту, и то:
 1. **фахови, односно уметніцки** капацитети,
 2. други **необходни ресурси.**
- 4) **финансийни план** – розробеносц, ускладзеносц з планом активносцох, економичносц и уключеносц вецей жридлох финансованя,
- 5) **ступень упліву на квалитет"**

Модел Думаня/Одлуки о даваню Думаня

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

**МИНИСТЕРСТВО КУЛТУРИ И ИНФОРМОВАНЯ/ПОКРАЇНСКИ
СЕКРЕТАРИЯТ ЗА _____/ГОРОД/ОПШТИНА**

ГОРОДСКА/ОПШТИНСКА УПРАВА

Городски/Општински секретариат за _____ ³⁵

Уліца _____ ч. _____

На основи члена 76. пасус 5. Закона о култури ("*Службени гласнік РС*", ч. 72/2009, 13/2016 и 30/2016) и члена 18. пасус 1. точка 10. Закона о националних советох националних меншинох ("*Службени гласнік РС*", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ____ Статута Национального совиту _____ националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о работи Национального совиту националней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим

³⁵ Вибрац єдну з понукнутих опційох, у зависносци од конкретней ситуації, т.є. кому ше акт посла.

тексту: Діловнік)³⁶, Націонални совет _____
націоналней меншини (у дальшим тексту: Совет)/Вивершни одбор,
на схадзки хтора отримана дня _____ 20 ____ . року, принєсол

ДУМАНЄ/ОДЛУКУ

о

**даваню Думаня на Предлог за розподзельованє средствох хтори
ше додзельює преїг явного конкурса за финансованє и
софинансованє проєктох у обласци култури**

І

Дава ше **позитивне/негативне** думанє и **препоручує**
розподзельованє **средствох** проєкту
_____ (назва або мено подношителя)
под назву " _____ " (назва проєкту) хтори
послати на Явни конкурс Министерства култури и
информованя/Покраїнского секретарияту за
_____/Городу/Оппштини _____ за
финансованє и софинансованє проєктох у култури.

/

Дава ше **позитивне/негативне** думанє и **препоручує**
розподзельованє средствох шлїдуючим проєктом хтори послати на
Явни конкурс Министерства култури и информованя/Покраїнского
секретарияту за _____/Городу/Оппштини

³⁶ Вибрац шицки або даєдни з понукнутих опцийох, у зависносци од нукашней
організації и способу роботи и одлучованя національного совету націоналней
меншини.

_____ за фінансованє и софінансованє проєктох у
культури.³⁷

Шор. ч.	Назва проєкту	Назва подношителя	Обгрунтованє ³⁸
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

II

Одлуку доручиц председательови Совету пре одобрванє на
першей наступней схадзки Совету³⁹/Министерству
культури/Покраїнскому секретариату за

³⁷ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи треба дац думанє о єдним, чи о вецей предложених проєктох за розподзельованє средствох.

³⁸ Напр. Совет препоручує же би ше _____ фінансийно потримало реализацию проєкту хтори значни за чованє/розвой/промоцию уметносци и культури _____, квалитетного концепту и приступу гу теми, обсягу и значносци теми, способу на хтори ше теми обрабя, длугорочного тирваня, ангажованя велького числа младих припаднікох _____ националней меншини, прето же ше роби о традиционалней манифестациі _____ националней меншини, добрей реализациі предходних проєктох подношителя, бо у питаню манифестация цо ма вельку значносц за чованє культурного идентитету _____.

³⁹ Зоз членом 7. пасус 7. Закона предвидзене же Совет одобрує одлуку хтору принєсол Вивершни одбор на першей наступней схадзки, але и же одлука Вивершого одбору остава на моци аж и кед ю Совет не одобри. У случаю неodobрованя одлуки Вивершого одбору, Вивершному одбору престава мандат, але одлука остава на моци. У складзе з тим, и таки одлуки хтори Вивершни одбор принєсол, голем спрам тераз важацого ришеня, полноважни и мож их доручиц гледательови думаня/предкладаня/согласносци и обявиц на огласней табли и урядовой интернет-презентациі Совету.

III⁴¹

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

Обгрунтоване⁴²

НАДПОМНУЦЕ: Комисиї хтори приноша одлуку о розподзельованю средствох яки ше додзелює преїг явного конкурса длужни у Обгрунтованю своєї одлуки, кед одступа од Предлога/Думаня националних совитох, детально и подполно пояшніц причини и факти на основи хторих тото зробели. Процивне поступане обезсмысловює кажде участвоване националних совитох у тих поступках.

⁴⁰ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависности од факту чи Совет зоз своїм Статутом зверел Вивершному одбору одлучоване о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласценьох национального совету яки предвидзени зоз законом, чи не.

⁴¹ Тот член ше применює лєм у случайох кед Думане/Одлуку принєсол Совет. Кед ше роби о Думаню/Одлуки хтору принєсол Вивершни одбор, идентични член треба же би ше находзел у одлуки зоз хтору го/ю Совет одобрує.

⁴² У складзе з принципом добрей управи, кажди правни акт зоз хторим ше одлучує о правах и обовязках, а з тим и тот цо принєшени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтоване. З тим скорей кед його обовязни прилог не представляя записнік зоз схадзки на хторей є принєшени. Обгрунтоване треба же би мало, и на тот способ явности обезпечело доступни одлучни факти прецо и на яки способ принєшени правни акт точно одредзеного змисту, як напр. у Моделу Одлуки о прєменки податках ч. 1.а.

8. НАЦИОНАЛНИ СОВИТИ У ОБЛАСЦИ ИНФОРМОВАЊА

Обласц информовања у велим койчим подобна обласци култури кед ше роби о овласценюх националних совитох. То обласц:

- у хторей коло основней функциї – **информовања** єст побочна, алє ані кус не меней важна функция же ше з информовањом доприноси **чуваню културного и язичного идентитету** националних меншинох,
- дзе ше гледа и обчекує **проактивни приступ** националних совитох,
- у хторей **одвичательносц за подполне, ефикасне и правилне витворйованє равноправно подзелена медзи орґанами явней власци и националними совитами.**

Право на обвисценосц тиж уставна категория. Припадніки националних меншинох у Сербії уживаю двойністе гарантоване права на обвисценосц. Єдно то обще право на обвисценосц хторе гарантоване шицким гражданом, а друге право на обвисцованє на мацеринским язичу чий єдини циль зачувац окремносци националних меншинох.

Устав

("Сл. глашнік РС", ч. 98/2006)

"Право на обвисценосц

Член 51.

Кажде ма право буц **правдиво, подполно и благочашне обвисцени о питанюх од явней значносци** и средства явного обвисцованя длучни тото право почитовац."

Право на чуванє окремноцох

Член 79.

"Припадніки националних меншинох маю право:

- на **подполне, благочасне и непристрасне обвисцованє на своїм язичу;**
- на **виражованє, приманє и черанку обвисценьох и идейох на своїм язичу;**
- на **снованє власних средствох обвисцованя."**

Шицки овласценя чийо окончованє зверене националним совитом у тей обласци мож подзеліц спрам їх правней природи на:

- **сновательни и/або управяцки,**
- **участвованє у управяню з установами (предкладанє и даванє думаня),**
- **участвованє у приношеню одлукох и**
- **други овласценя у обласци информованя.**

У рамикох каждой з наведзених ґрупох находзи ше векше число конкретних овласченьох. Заш лем, пракса указала же ше найчастейше окончує єдно з овласченьох зоз остатней ґрупи, гоч воно не стратегийней, але оперативней природи. То не треба же би чудовало, бо обласц информованя ма ище єдну характеристику – потребу за стаємним и одвитующим финансованьом. Єден зоз найзначнейших способох за витворйованє права на информованє гражданох припаднікох националних меншинох то апликованє преїг рижних конкурсох на проєкти хтори порядне розписую Министерство култури и информованя, Покраїнски секретарият за информованє и єдинки локалней самоуправи. Окрем того, доступне им и додатне жридли приходох – Бюджетни фонд за национални меншини, зоз хторим донедавна управляло Министерство державней управи и локалней самоуправи, а спрам нового Закона о министерствох, то

би мало буц у компетенції **Министерства за людски и меншински права и дружтвени диялог.**

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. гласнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Буджетни фонд за национални меншини

Член 119.

Средства з Буджетного фонду ше додзелює преїг **явного конкурса за финансованє програмох и проєктох з обласци култури, образованя, обвисцованя и службеного хаснованя языка и писма**
....."

НАДПОМНУЦЕ: Приоритетна обласц за хтору Буджетни фонд обезпечи средства дефинує ше на схадзки Совету за национални меншини, а на основи препорукох НСНМ, односно Координації националних совитох националних меншинох.

Кед слово о даваню думаня, вредзи надпомнуц даскельо ствари:

- Национални совити можу у значней мири **уплївовац з авторитетом и квалитетом думаня** хторе послаю о проєктох з обласци информованя,
- Їх становиско о тим питаню **по правилу ше уважує,**
- **Конкурси за финансованє и софинансованє явни,**
- Орган хтори розписує конкурс **обовязни прибавиц думанє национального совиту,**
- **Предпоставка** така же тот орган националним советом **благочашнє доручи комплетну документацию** же би вони мали досц часу и на основи чого даваю думанє,

- При даваню думаня треба мац у оглядзе же пракса указала же **потерашні найвекши проблем то реализация проєктотх** хторим **средстава одобрени.**

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"Други овласценя у обласци обвисцованя

Член 21.

Национални совет:

2. дава **предкладане за розподзельоване средствох** за проєкти хтори ше приклада на явни конкурс хтори розписуе орган явней власци, **пре подзвиговане квалитету информованя** **припаднікох националних меншинох;"**

Закон о явним информованю и медийох

("Сл. глашнік РС", ч. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – автентичне толковане)

"Витворйоване права на информоване националних меншинох

Член 13.

"Пре оможлівйоване **витворйованя права националних меншинох на информоване на власним язикау и пестоване власней култури и идентитету,** **обезпечуе ше часц средствох, преїг софинансованя** або других условийох за роботу медийох хтори обявюю информацийі на язикох националних меншинох"

Конкурсна комисија

Член 24.

..... На проекти хтори ше приклада на конкурс яки ше розписує пре подзвигованє квалитету **информованя припаднікох наионалних меншинох, обовязно ше прибавя думанє одвитууючого националногo совиту** националней меншини."

Модел Думаня/Одлуки о даваню Думаня

НАЦИОНАЛНИ СОВИТ _____

НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ

Република Сербия

Число: _____

Датум: _____

Место: _____

**МИНИСТЕРСТВО КУЛТУРИ И ИНФОРМОВАНЯ/ПОКРАЇНСКИ
СЕКРЕТАРИЯТ ЗА ИНФОРМОВАНЄ/ГОРОД/ОПШТИНА**

Городска/Општинска управа

Городски/Општински секретариат за _____

Уліца _____ **ч.** _____

На основи члена 24. пасус 2. Закона о явним информованю и медийох ("Службени глашнік РС", ч. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – автентичне толкованє) и члена 21. пасус 1. точка 2. Закона о националних совитох националних меншинох ("Службени глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018), а у складзе зоз членом ____ Статута

Национального совиту _____ націоналней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року) (у дальшим тексту: Статут) и членом _____ Діловніка о роботі Национального совиту націоналней меншини (Число: _____ од _____ 20_____. року)⁴³ (у дальшим тексту: Діловнік), Национални совет _____ націоналней меншини (у дальшим тексту: Совет/Вивершни одбор), на схадзки хтора отримана дня _____ 20 _____. року, принесол

ДУМАНЄ/ОДЛУКУ

о

даваню Думаня на Предлог за розподзельованє средствох хтори ше додзелює преїг явного конкурса за финансованє и софинансованє проєктох у обласци информованя

і

Дава ше **позитивне/негативне думанє и препоручує розподзельованє средствох** проєкту _____ (назва або мєно подношителя) под назву " _____ " (назва проєкту) хтори послати на Явни конкурс Министерства култури и информованя/ Покраїнского секретариату за информованє/ Городу/Оппштини _____ за финансованє и софинансованє проєктох у култури.

⁴³ Вибрац шцки або дзепоедни з понукнутих опцийох, у зависности од нукашней організації и способу роботи и одлучованя национального совиту націоналней меншини.

/

Дава ше **позитивне/негативне** думанє и **препоручує розподзельованє средствох** шлїдуючим проєктом хтори послати на Явни конкурс Министерства култури и информованя/ Покраїнского секретариату за информованє/ Городу/Општини _____ за финансованє и софинансованє проєктох у култури.⁴⁴

II

Одлуку доручиц председательови Совету пре одоброванє на першей наступней схадзки Совету⁴⁵/Министерству култури/ Покраїнскому секретариату за информованє/ Городу/Општини _____ Секретариату за

_____.⁴⁶

III⁴⁷

Одлуку обявиц на огласней табли и урядовим интернет-боку Совету.

⁴⁴ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи треба дац думанє о єдним, чи о вецей предложених проєктох за розподзельованє средствох.

⁴⁵ Зоз членом 7. пасус 7. Закона предвидзене же Совет одобрує одлуку хтору принесол Вивершни одбор на першей наступней схадзки, алє и же тот одлука Вивершног одбору остава на моци аж и кед ю Совет не одобри. У случаю неодоброваня одлуки Вивершног одбору, Вивершному одбору престава мандат, алє одлука остава на моци. У складзе з тим, и таки одлуки хтори Вивершни одбор принесол, голем спрам тераз важацого ршєня, полноважни и мож их доручиц гледательови думаня/предкладаня/согласносци и обявиц на огласней табли и урядовой интернет-презентациї Совету.

⁴⁶ Вибрац єдну з понукнутих опцийох, у зависносци од факту чи Совет зоз своїм Статутом зверел Вивершному одбору одлучованє о поєдиних питаньох у вязи з окончованьом овласцєньох националног совету яки предвидзени зоз законом, чи не.

⁴⁷ Тот член ше применює лєм у случайох кед Думанє/Одлуку принесол Совет националней меншини. Кед ше роби о Думаню/Одлуку хтору принесол Вивершни одбор, идентични член треба же би ше находзел у одлуки зоз хтору го/ю Совет одобрує.

Обгрунтоване⁴⁸

НАДПОМНУЦЕ: Комисії хтори приноша одлуку о розподзельованю средствох яки ше додзелює преїг явног конкурса длужни у Обгрунтованю своєї одлуки, кед одступя од Предлога/Думаня националних совитох, детально и подполно поясніц причини и факти на основи хторих тото зробели. Противне поступанє обезсмысловює кажде участвованє националних совитох у тих поступках.

⁴⁸ У складзе з принципом добрей управи, кажди правни акт зохторим ше одлучує о право и обовязках, а з тим и тот цо принешени з окончованьом явних овласценьох, треба же би мал обгрунтованє. З тим скорей кед його обовязни прилог не представля записнік зохсхадзки на хторей є принешени. Обгрунтованє треба же би мало, и на тот способ явносци оможлівело доступни одлучни факти прецо и на яки способ принешени правни акт точно одредзеного змисту, як напр. у Моделу Одлуки о пременки податках ч. 1.а.

9. НАЦІОНАЛНИ СОВИТИ И НЕЗАВИСНИ ОРГАНИ

9.1. Захитнік гражданох

Захитнік гражданох розполага з векшим числом барз важних овласценьох кед витворйоване явних овласценьох націоналних совитох у питаню.

Закон о Захитнікови гражданох

("Сл. глашнік РС", ч. 79/2005 и 54/2007)

"Член 17.

Захитнік гражданох.... **контролує почитоване правох гражданох**, утвездзує потупеня зробени з актами и діями або з неробеньом орґанох управи..... **контролує законїтосц и правилносц роботи орґанох управи....**

Член 18.

Захитнік гражданох ма право **предкладац закони** зоз своєї компетенції.

Захитнік гражданох овласцени **Влади, односно Скупштини поднесц иницијативу за вименки и дополненя законох....**

Захитнік гражданох овласцени у поступку применюваня предписаньох **давац думане Влади и Скупштини на предлоги законох и других предписаньох** кед ше з німа ушорює питання хтори значни за захиту правох гражданох.

Член 19.

Захитнік гражданох овласцени **порушац поступок пред Уставним судом за оцону уставносци и законїтосци** законох, других предписаньох и общих актох.

Член 20.

Защитнік гражданох овласцени явно препоручиц розришене функционера хтори одвичательни за потупене правох гражданох, односно иницировац порушоване дисциплинского поступку процив занятого у орґану управи хтори непоштредно одвичательни за зробене потупене...."

Защитнік гражданох поступа:

1. По **притужби** и/або
2. На **власну иницијативу**.

Же би тот механізем заштити бул ефикасни, неѡбходне виполнене даскеліх условийох:

3. Защитнік гражданох треба же би бул **остатня, а не перша гарадича** у заштити дачийого права хторе потупене,
4. Прето **пред подношеньом притужби** подношитель длужен **пробовац заштитиц свойо права у одвитующим правним поступку з подношеньом правних средствох хтори ма на розполаганю,**
5. Кед тото не зроби, Защитнік гражданох **не поруша поступок по поднешеной притужби, але притужителя поучи хтори правни средства ма на розполаганю и упути го на порушоване одвитующего правного поступку,**
6. Лем **виніимково**, Защитнік гражданох поруша поступок и пред тим як вичерпани шицки правни средства (кед би була **нанешена ненадопнююца чкода, кед ше роби о притужби пре потупене принципу добрей управи, окреме пре некоректне одношене орґана ґу подношительови притужби, неблагочасну роботу**

Притужбу може поднєсц:

Закон о Захитнікови гражданох

("Сл. глашнік РС", ч. 79/2005 и 54/2007)

"Член 25.

Кажда физична або правна особа, домашня або странска хтора трима же єй з актом, дію або нероботу орґана управи потупени права...."

Притужбу мож понєсц найпознейше у чаше єдного року од оконченого потупєня права, односно од остатнього поступаня або непоступаня орґана управи.

Тот термин ше претаргує и почина чечиц ознова з каждую дію або активносцу гоч орґана управи, гоч притужителя, напр. допис орґану з нагоди предходного непоступаня.

X	365 дні 12 мешац 1 рок	Притужба Захитнікови гражданох
----------	---	---

Национални совити могу и треба же би поднесли притужбу Захитнікови гражданох:

- 1) Кед потупени **їх права** т.є. кед не могу окончавац зверени им овласценя або державни орґани не сполнюю свойо длужносци гу нїм (**у свойо мєно**),

- 2) Кед потупени **права припаднікох** націоналней меншини хтору представляю (**у мено припаднікох націоналней меншини**).

Націонални совити того могу зробиц по двох правних основах.

Закон о Захитнікови гражданох

("Сл. глашнік РС", ч. 79/2005 и 54/2007)

"Член 25.

Кажда физична або правна особа хтора трима же..... може поднесц притужбу Захитнікови гражданох."

Закон о националних совитох националних меншинох

("Сл. глашнік РС", ч. 72/2009, 20/2014 – одлука УС, 55/2014 и 47/2018)

"1. Общи овласценя

Член 10.

Націонални совет,

12) подноши притужбу Захитнікови гражданох....., кед оцeni же пришло до потупеня з уставом и законом гарантованих....."

Притужбу ше подноши у **писаней форми або усно на записнік**.

Подношене притужби ше **не плаци** т.е. мож ю поднесц без плаценя такси або гоч якого другого надополненя.

Національному совету не потрібна согласносц ані овласцене за подношене притужби Захитнікови гражданох.

Притужба може буц составена:

- у **шлєбодней форми** и
- **з пополньованьом формулара притужби** хтори ше находзи на урядовим интернет-боку Захитніка гражданох.

Без огляду на яки способ притужба будзе составена, важне же би була:

- **ясна,**
- **розумліва,**
- **прецизна,**
- **концизна** и
- же би мала **точни** и **необходни** податки
 - о **подношительови** або особи чийо право и/або интерес потупени
 - о **тому за кого ше твердзи же потупене права и/або интересу окончел** и
 - о **акту и/або дії/нероботи.**

9.2. Поверенік за защиту равноправносци

Єст досц подобносци у одношеню националних советох и Повереніка за защиту равноправносци з одношеньом Захитніка гражданох и националних советох. Медзитим, не занєдзбуюче число и значносц розликох яки єст, а хтори пошлїдок розликох у компетенцийох наведзених двох независних органох.

У ствари, Поверенік ма даєдни компетенції хтори Захитнік гражданох не ма.

Закон о забрани дискриминації

("Сл. глашнік РС", ч. 22/2009)

"Компетенції Повереніка

Член 33.

Поверенік:

1. прима и розпатра притужби пре потупене забрани дискриминації..... и вирека мири

3. подноши тужби пре потупене забрани дискриминації,
и

4. подноши потупово прियाви пре потупене забрани дискриминації"

Члан 38.

Поверенік **предклада запровадзоване поступку миреня**, у складзе зоз законом зоз хторим ше ушорює поступок медияції **пре поднімане других роботох у поступку."**

Же би тот механізем зщити бул ефикасни, необхідно виконнене даскеліх умовийох:

- Притужбу мож поднесц **лем пре дискриминацію** (потупене забрани дискриминації), а **не и потупеня шлєбодох и правох яки могу постояц, але не маю елементи дискриминації** (вони предмет роботи Защитніка гражданох),
- Притужбу мож поднесц:

Діловнік о работи

("Сл. глашнік РС", ч. 34/2011)

"Особи овласцени на подношене притужби

Член 15.

Притужбу пре дискриминацию може поднесц:

- Кажда **физична або правна особа або група особох** хтора **трима же прецERPела дискриминацию;**
- **Организация хтора ше заніма зоз заштиту людских правох або друга особа, у мено и зоз согласносцу особи** хтора трима же прецERPела дискриминацию;
- У случаю **дискриминації групи особох, организация хтора ше заніма зоз заштиту людских правох може поднесц притужбу у свойо мено, без согласносци поєдиних членох."**

Национални совити можу поднесц притужбу:

- у **свойо мено** и
- у **мено особи хтора трима же церпи або прецERPела дискриминацию.**

Кед подноши **притужбу у мено особи хтора трима же церпи або прецERPела дискриминацию**, а хтора **член тей националней меншини, националним совитом не потребна окремна согласносц тей особи**, понеже справ Устава и законох национални совити представляю националну меншину и шицких ей припаднікох.

Притужбу ше подноши у **писаней форми**. Лем **винімово**, вона може буц поднешена **усно до записніку**.

Подношене притужби ше **не плаци** т.е. мож ю поднесц без плаценя такси або гоч якого другого надополненя.

Притужбу мож поднесц процив:

- Каждей **физичней особи** хтора окончує акт дискриминації,
- Каждей **групи особох** хтора окончує акт дискриминації,

- Кождей **правней особи** хтора окончує акт дискримінації и
- Кождаго **органу явней власци** хтори окончує акт дискримінації.

Подношенє притужби ма смисла и може буц успишне лєм под даскеліма умовами:

Закон о забрани дискримінації

("Сл. глашнік РС", ч. 22/2009)

"Член 36.

..... кед **поступок пред судом по истей ствари уж не порушани або правомочно закончени."**

Тиж так, Поверенік не будзе поступац:

Закон о забрани дискримінації

("Сл. глашнік РС", ч. 22/2009)

"Член 36.

- кед **очиглядне же нет потупеня права** на хторе подношитель указує,
- кед **у истей ствари уж поступал, а не понукнути нови докази,**
- кед утвердзи же, **понеже прешол час од зробеного потупеня права, не мож посцигнуц цель поступаня."**

Ані овласценє Повереніка на порушованє судского спору **не безусловне**. У ствари, же би Поверенік могол поднесц тужбу, необходимо же би було виполненє єдно окремене условие.

Закон о забрани дискриминації

("Сл. глaшнік РС", ч. 22/2009)

"Тужби других особох

Член 46.

Тужби.....може поднесц **Поверенік** и оργанизация хтора ше заніма зоз заштиту людских правох, односно правох одредзеной групи особох.

Кед ше **дискриминаторске** поступанє одноши лєм на одредзену **особу**, тужителє можу поднесц тужбу лєм з ей приставањом у писаней форми."

Поверенікови **потребна согласносц особи хтора трима же церпи або прецERPела дискриминацию**, кед после розпатраня притужби найдзе же єст места за **подношенє тужби**.

Поверенікови, значи, за порушованє судского спору потребне писане приставање:

- **Национального совиту** кед притужбу поднесол у својо мено, бо ше **дискриминаторске** поступанє одноши на национални совет як правну особу,
- **Припадніка националней меншини** кед **Национални совет** притужбу поднесол у його мено, бо ше **дискриминаторске** поступанє одноши на нього як физичну особу.

Притужба може буц составена:

- у **шлєбодней форми** и/або
- **з пополньованьом формулара притужби** хтори ше находзи на урядовим интернет-боку Повереніка.

Без огляду на яки способ притужба будзе составена, важне же би була:

- **ясна,**
- **розумліва,**
- **прецизна,**
- **концизна** и
- же би мала **точни** и **необходни** податки
 - a. о **подношительови** або дискримінованей особи
 - b. о **тому за кого ше твердзи же окончує дискримінацію** и
 - c. о дискримінаціоним **акту и/або дії.**

Медияция ище єдно з овласценьох зоз хторима не розполага Захитнік гражданох.

Закон о забрани дискримінації

("Сл. глашнік РС", ч. 22/2009)

"Мирене

Член 38.

Поверенік **предклада** запровадзоване поступку **миреня**, у складзе зоз законом зоз хторим ше ушорює поступок медияції, а **пред подніманьом других діїох у поступку."**

И за його ефикасне подніманє **необходне** же би були сполнени одредзени условия.

Поверенік:

1. **предложи мирене** кед после розпатраня притужби трима же єст **можлівосци його успешного запровадзованя;**

2. пошле дискримінованей особи и тому за кого ше твердзи же окончуе дискримінацію писане предкладане за запровадзоване медияції,
3. у чаше 15 дньох вони овласцени
 - 3.1. вияшніц ше о предкладаню
 - 3.2. спорозумно одредзиц єдного або вецей медияторох або
 - 3.3. зложиц ше же би медиятора одредзел Поверенік.

ПОНДЗЕЛОК ВОВТОРОК СТРЕДА ШТВАРТОК ПИЯТОК СОБОТА НЕДЗЕЛЯ						
Дзень приманя предкладаня за запровадзоване медияції						
		X Одлука о предкладаню за запровадзоване медияції				

Кед ше **єден або обидва боки**, у зохабеним чаше, **вияшня же не жадаю** запровадзоване медияції або **час за вияшнене безуспішне прейдзе**, медияция не будзе запровадзена.

Кед у зохабеним чаше **боки прилапя** запровадзоване медияції, **Поверенік принеше одлуку о менованю медиятора.**

Поверенік подноши **тужбу** суду **на основи притужби** хтора поднешена и зоз ню доручених прилогох, т.є. фактох и доказох хтори

вони облапляю.

Діловнік о работи

("Сл. глашнік РС", ч. 34/2011)

"Подношенє тужби и потуповой прияви

Член 34.

Кед ше у поступку **по притужби утвердзи** же пришло до **дискриминації**,Поверенік.....подзвигне **тужбу** компетентному суду кед оцєні же то, з оглядом на обставини случаю, **доцільне пре витворйованє ділотворней заштити од дискриминації, унапредзєне судскей пракси у парніцох за заштити од дискриминації, подзвигованє свідомосци явносци и др....."**

Тота публикация пририхтана з финансовойну потримовку Европской унії и Совету Европи. Становиска яки виражени у тим документу не представляю урядове становиско Европской унії або Совету Европи.

RUSINSKI

Совет Европи водзаца организация за людски права на континенту. Облапя 46 держави, уклюдуюци шлицки членіци Европской унії. Шлицки держави членіци Совету Европи подписали Европску конвенцию о людских правах, споразумеє чий цель защита людских правах, демократії и панования права. Европски суд за людски права надпатра применьоване Конвенції у державох членіцох.

www.coe.int

Жеми членіци Европской унії одлучели здружиц свойо зная, ресурси и судьби. Ведно вибудовали стабилне окружене, демократию и отримуюци розвой, затримуюци культурну рижнородносц, толеранцию и индивидуални шлебоди. Европска уния пошвечена дзеленю своїх досцигнуцох и вредносцох зоз жемами и народами споза зоз своїх границох.

www.europa.eu

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Министерство за людски и меншински
права и дружтвени диалог